

PITER S. BIGL

POSLEDNJI
JEDNOROG

Prevela
Nevena Andrić

■ Laguna ■

Naslov originala

Peter S. Beagle

THE LAST UNICORN

Copyright © 1968 by Peter S. Beagle

All rights reserved.

Translation copyright © 2023 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Posvećeno sećanju na doktora Olferta Dapera,
koji je 1673. godine video divljeg jednoroga u šumama
države Mejn, kao i Robertu Nejtanu, koji je video
jednog ili dva u Los Anđelesu*

Prvo poglavlje

GOSPA JEDNOROG JE živela u šumi jorgovana, sasvim sama. Bila je veoma stara, premda to nije znala, i više nije bila one iste, bezbrižne boje morske pene, već je bila boje snega koji pada u noći obasjanoj mesečinom. Ipak, oči su joj još bile sjajne i pune života, a ona se još kretala kao sen na moru.

Nimalo nije ličila na rogatog konja, kako često prikazuju jednoroge; bila je sitnija, imala je papke, i krasila ju je veoma stara, divlja otmenost kakve nikad nije bilo u konja, kakva je kod jelena samo bojažljiv, bledunjav odraz, a kod koza razigrano izrugivanje. Vrat joj je bio dug i vitak, te joj se glava činila manja nego što je zaista bila, a griva, koja joj je padala gotovo do polovine leđa, bila je meka kao maslačkovo paperje i pahuljasta kao cirus. Imala je šiljate uši i tanke noge s čupercima bele dlake na člancima; a dugački rog iznad očiju blistao joj se i podrhtavao i zračio je sopstvenom sedefastom svetlošću čak i kad nastupi najcrnja ponoć. Njime je svojevremeno ubijala zmajeve i isceljivala kraljeve kojima rak-rane nisu htele da zarastu i obarala je zrelo kestenje za mečiće.

Jednorozci su besmrtni. U prirodi im je da žive sami, na jednom istom mestu: obično u šumi, blizu kakvog bistrog jezerceta u kom mogu da se ogledaju; pomalo su sujetni jer znaju da su najlepša bića na celom svetu, a uz to i magična. Pare se vrlo retko, i nema čarobnijeg mesta od mesta gde se rodio jednorog. Kad je poslednji put videla drugog jednoroga, mlade devojkice koje su ponekad dolazile u potragu za njom dozivale su je na nekom drugom jeziku; ipak, ona nije bila svesna protoka meseci, godina i vekova, pa čak ni godišnjih doba. U njenoj šumi uvek je bilo proleće zato što je ona tu živela, pa je po ceo dan lutala među velikim bukvama i bdela nad životinjama koje su obitavale pod zemljom i ispod grmlja, u gnezdimama i pećinama, na tlu i u krošnjama drveća. Pokolenja i pokolenja vukova i zečeva lovila su i volela se, dobijala decu i umirala, a gospa jednorog nije radila ništa od toga i bdenje nad njima nije je umaralo.

Jednog dana, sasvim slučajno, dva čoveka s dugim lukovima pojahala su kroz šumu u lov na jelene. Gospa jednorog ih je pratila, tako oprezno da čak ni konji nisu znali da je blizu. Prizor ljudi ispunjavao ju je starom, sporom, čudnom mešavinom nežnosti i užasa. Nikad nije dopuštala da je ljudi vide ako je to mogla izbeći, ali volela je da ih posmatra kako jašu i da sluša kako razgovaraju.

„Ne dopada mi se osećaj koji vlada u ovoj šumi“, progundala stariji lovac. „Stvorenja koja žive u jednorogovom gaju s vremenom i sama nauče pokoji čaroliju – uglavnom neke koje im omogućuje da nestanu. Nećemo ovde naći divljač.“

„Jednorozci su odavno nestali“, reče drugi čovek. „Ako su uopšte i postojali. Ovo je šuma kao i svaka druga.“

„Zašto onda lišće nikad ne opada i nikad nema snega? Kažem ti, na svetu je preostao jedan jednorog – i nek mu je sa srećom, tako starom i usamljenom, ako mene pitaš – ali

dokle god živi u ovoj šumi, nijedan lovac neće odneti kući ni senicu okačenu o sedlo. Samo ti jaši, videćeš već. Znam ja kakvi su jednorozni.“

„Iz knjiga“, odgovori drugi. „Samo iz knjiga, priča i pesama. Već tri kraljevska veka nije bilo ni nagoveštaja da je iko video jednoroga – u ovoj ili bilo kojoj drugoj zemlji. Ne znaš ti o jednorozima ništa više nego ja, pošto sam čitao iste knjige i slušao iste priče – a ni ja ih nikad nisam video.“

Prvi lovac je neko vreme ćutao, a drugi je mrzovoljno zviždukao za sebe. Onda prvi reče: „Moja prababa je jednom videla jednoroga. Pričala mi je kad sam bio mali.“

„Ma je li? A je l' ga zarobila zlatnim o glavom?“

„Ne. Nije ga imala. Ne treba ti zlatni o glav da uhvatiš jednoroga, to je tako samo u bajkama. Potrebno ti je samo čisto srce.“

„Da, kako da ne.“ Mladić se tiho zacereka. „Pa je l' jaha la jednoroga? Bez sedla, pod drvećem, kao nimfa u svitanje sveta?“

„Moja prababa se plašila velikih životinja“, reče prvi lovac. „Nije ga uzjahala, ali sedela je sasvim nepomično i jednorog joj je stavio glavu u krilo i zaspao. Prababa se nije ni pomerila dok se nije probudio.“

„A kako je izgledao? Plinije opisuje jednoroge kao divljačne životinje, telom slične konju, s glavom jelena, stopalima slona i medveđim repom; imaju dubok, gromak glas i jedan crni rog dug dva lakta. A Kinezi...“

„Prababa je samo rekla da je jednorog lepo mirisao. Nikad nije podnosila miris životinja, čak ni mačji ili kravlji, a kamoli miris divljači. Ipak, jednorogov miris joj se vrlo dopao. Jednom se rasplakala dok mi je pričala. Naravno, tad je već bila vrlo stara i plakala je kad god je nešto podseti na mladost.“

„Hajmo nazad, pa ćemo loviti negde drugde“, reče drugi lovac odjednom. Dok su okretali konje, jednorog bešumno stupi u šipražje, i kada su opet poodmakli, pođe njihovim tragom. Ljudi su jahali u tišini dok se nisu približili ivici šume, a tada drugi lovac tiho zapita: „Šta misliš, zašto su nestali? Ako su uopšte postojali.“

„Ko bi znao. Vremena se menjaju. Zar bi ti rekao da je ovo zgodno doba za jednoroge?“

„Ne, ali pitam se je li iko pre nas pomislio kako je baš njegovo doba – zgodno doba za jednoroge. I sve mi se čini da sam čuo priče... ali bio sam pospan od vina ili sam mislio na nešto drugo. Ma, nije važno. Još ima dovoljno svetlosti za lov ako požurimo. Hajde!“

Izašli su iz šume, poterali konje u galop i odjurili. Ipak, pre nego što su se izgubili iz vida, prvi lovac se osvrnu preko ramena i doviknu, baš kao da vidi jednoroga kako stoji u senci: „Ostani gde si, jadna zverčice. Nije ovo svet za tebe. Ostani u svojoj šumi, staraj se da ti drveće bude zeleno a prijatelji dugovečni. Ne osvrći se na devovjke, jer od njih nikad ne bude ništa, samo postanu blesave starice. I srećno ti bilo.“

Nepomična na ivici šume, gospa jednorog reče naglas: „Ja sam jedini jednorog na svetu.“ Bile su to prve reči koje je izgovorila, čak i sama za sebe, za više od stotinu godina.

Nemoguće, pomisli ona. Nikad joj nije smetalo što je sama, što ne viđa druge jednoroge, jer uvek je znala da ima još takvih kao što je ona u svetu, a jednorogu više društva i ne treba. „Ipak, znala bih da su svi nestali. Nestala bih i ja. Ne može biti da se njima nešto desi, a meni ne.“

Sopstveni glas ju je uplašio, i poželela je da pobjegne. Hitra i svetlucava, kretala se mračnim šumskim stazama i prelazila neočekivane čistine, nepodnošljivo jarke od trave i pune blagih senki, i bila je svesna svega oko sebe, od korova

koji bi joj se očeašo o članke nogu do treptaja plavetnila i srebra, hitrih poput bubica, kada bi vetar podigao kakav list. „O, nikad ne bih mogla sve ovo da napustim, nikada – pa makar ja bila i jedini jednorog na svetu. Ovde umem da živim, poznajem miris i ukus svega, poznajem prirodu svega ovde. Šta bih uopšte mogla naći u svetu – izuzev ovog istog?“

Kad je konačno prestala da trči i umirila se, slušajući vrane i vrevu veverica iznad glave, ona se zapita: Ipak, šta ako su svi zajedno otišli nekud daleko? Šta ako se kriju i čekaju mene?

Od tog trenutka, kada se u njoj prvi put javila sumnja, nije imala mira; od časka kada je zamislila kako bi to bilo otići iz šume, nije mogla da se skrasi na jednom mestu a da ne poželi da je negde drugde. Kaskala je tamo-amo pored jezerceta, nemirna i nesrećna. Jednorozci nisu stvoreni za odluke. Govorila je ne, i da, i opet ne, iz dana u dan, iz noći u noć, i po prvi put je osećala minute kako mile po njoj kao crvi. „Neću poći. Ljudi možda već neko vreme ne viđaju jednoroge, ali to ne znači da su svi jednorozci nestali. Pa čak i da je tako, ne bih krenula. Ovde živim.“

Ipak, naposletku se probudila usred tople noći i rekla: „Da, ali ipak...“ Požurila je kroz šumu, trudeći se da ni u šta ne gleda i da ništa ne miriše, trudeći se da ne oseća zemlju pod papcima. Životinje koje se kreću kroz tamu, sove, lisice i jeleni, dizali su glavu dok je prolazila, ali ona nije htela da ih pogleda. Moram da odem brzo, mislila je, i da se vratim što pre. Možda neću morati daleko. Ipak, bilo da nađem ostale ili ne, vratiću se uskoro, što pre budem mogla.

Pod mesečinom, drum koji je vodio od ruba njene šume sjajio se kao voda, ali kad je izašla ispod drveća i kročila na njega, ona oseti koliko je tvrd i koliko dugačak. Malo je falilo da tada okrene nazad; ipak, ona duboko udahnu šumski

vazduh koji je dolebdeo do nje i zadržava ga u ustima što je duže mogla, kao cvet.

Dugački drum nije žurio nikud određeno i nije imao kraja. Prolazio je kroz sela i varošice, kroz ravnice i planine, kamenite goleti i livade koje su rasle na kamenu, ali nije pripadao njima i nikad se nigde nije odmarao. Terao je gospu jednoroga napred, vukao joj papke poput plime, ispunjavao je strepnjom i nikad joj nije dozvoljavao da se primiri i oslušne vazduh kao nekada. Oči su joj većito bile pune prašine, a griva joj se od prljavštine ukrutila i otežala.

U šumi je vreme uvek teklo mimo nje, ali sada, dok je putovala, ona je stupala kroz vreme. Boje drveća su se menjale a krzno životinja koje je usput sretala postalo je bujnije, a onda se ponovo proredilo; oblaci su mileli ili hitali pred promenljivim vetrovima, i bili su ružičasto-zlatni na suncu ili olujnomodri. Kud god je išla, tražila je svoj narod, ali im nije našla ni traga, i ni na jednom jeziku koji se govorio duž drumu nije čula više ni jednu jedinu reč o njima.

Rano jednog jutra, baš kad se spremala da se skloni s puta i odspava, ona vide čoveka kako okopava baštu. Svesna da bi trebalo da se sakrije, ipak je stajala i posmatrala ga kako radi sve dok se nije ispravio i ugledao je. Bio je debeo i obrazi su mu se drmusali sa svakim korakom. „O“, reče on. „O, što si lepa.“

Kad je skinuo opasač, napravio omčtu i nezgrapno pošao prema njoj, gospi jednorogu je bilo milo i nije je zaista bilo strah. Ovaj čovek je znao ko je ona, a znao je i šta treba da radi: da okopava repu i da progoni nešto svetlucavo što trči brže od njega. Pred prvim njegovim zamahom izmakla se lako kao da ju je oduvao vetar opasača od zamaha.

„Svojevremeno su kretali u lov na mene s praporcima i barjacima“, reče mu ona. „Ljudi su znali da me mogu uloviti jedino ako sama hajka bude čudesna, pa ja pridem da pogledam izbliza. A čak ni tako me nikad nisu zarobili.“

„Biće da mi se omakla noga“, reče čovek. „Samo polako, lepojko.“

„Nikad zapravo nisam razumela“, razmatrala je gospa jednorog dok je čovek ustajao, „šta zamišljate da ćete raditi sa mnom kad me uhvatite.“ Čovek opet skoči, a ona mu se izmače poput kiše. „Verovatno ni sami ne znate“, reče ona.

„Samo mirno, samo mirno, polako.“ Čovekovo znojavno lice je bilo zamrljano od zemlje i jedva je uspevao da povрати dah. „Lepotice“, prodahta on. „Lepa kobilice.“

„Kobila?“ Jednorog zatrubi ovu reč tako prodorno da čovek prestade da je juri i poklopi uši šakama. „Kobila?“ oštro upita ona. „Ja, konj? To li si pomislio o meni? Zar to vidiš pred sobom?“

„Ti si dobar konjić“, brektao je čovek. On se nasloni na ogradu i obrisa lice. „Istimario bih te i očistio, i bila bi najlepša kobila na svetu.“ On opet zamahnu opasačem. „A onda bih te izveo na vašar“, reče. „Dođi, konju.“

„Konj“, reče jednorog. „To, dakle, pokušavaš da uhvatiš. Belu kobilu s grivom punom čička.“ Dok joj je čovek prilazio, ona proturi rog kroz omču, istrže mu opasač iz ruke i zavitla ga preko drumu u bele rade. „Konj sam, je li?“ frknu ona. „Konj, kako da ne!“

Čovek joj je na tren bio vrlo blizu, i njene oči piljile su u njegove, sitne, umorne i zaprepašćene. Onda se ona okrenu i pobeže drumom, tako hitro da svi koji su je videli uzviknuše: „Eto šta je konj! Eto šta je pravi-pravcati konj!“ Jedan starac tiho reče svojoj ženi: „Ono ti je araber. Jednom sam plovio brodom na kom je bio i jedan araber.“

Otad je gospa jednorog izbegavala gradove, čak i noću, izuzev ako nije bilo ama baš nikakvog načina da ih zaobiđe. Nekoliko ljudi ipak je pojurilo za njom, ali uvek bi lovili zalutalu belu kobilu; i nikad je nisu sledili radosno i sa strahopoštovanjem, kako priliči lovcu na jednoroga. Nosili su konopce, mreže i grumenje šećera kao mamac, zviždali su i obraćali joj se s „Bes“ i „Neli“. Ponekad bi usporila i dopustila da je njihovi konji nanjuše, a onda je gledala životinje kako se propinju, okreću se u mestu i beže, odnoseći prestravljene jahače sa sobom. Konji bi je uvek prepoznali.

„Kako je moguće?“, pitala se. „Verovatno bih nekako i razumela da su ljudi naprosto zaboravili jednoroge ili da su se promenili, pa da sad mrze sve jednoroge i pokušavaju da ih pobiju čim ih vide. Ali uopšte ih ne videti, gledati u njih a videti nešto drugo... Kako li onda izgledaju jedni drugima? Kako u njihovim očima izgledaju drveće ili kuće, pravi konji ili čak njihova rođena deca?“

Ponekad je mislila: „Ako ljudi više ne znaju u šta gledaju, možda još ima jednoroga u svetu; niko ne zna za njih, a jednorozima to i odgovara.“ Ipak, uprkos nadi i sujeti, znala je da su se ljudi izmenili, a s njima i čitav svet, zato što su jednorozni nestali. Ipak, nastavljala je dalje tvrdim drumom, svejedno što je svakim danom, malo-pomalo, sve više priželjkivala da nije ni odlazila iz svoje šume.

Jednog popodneva leptir se iskobelja od povetarca i slete joj na vrh roga. Ceo je bio baršunast, taman i praškast, sa zlatnim tačkama na krilima, i bio je tanak kao cvetna latica. Poigravajući joj duž roga, on je pozdravi izvijenim pipcima. „Ala j' lep ovaj svet, onde potok, ovde cvet!“

Gospa jednorog se prvi put nasmeja otkako je krenula na putovanje. „Leptiru, zašto letiš po ovako vetrovitom danu?“,

upita ga ona. „Prehladićeš se i umrećeš mnogo pre isteka svojih dana.“

„Čovek se do smrti uči“, reče leptir, „jer čovek se uči dok je živ. Samo da ide redom. A šta može zima meni, šta mi može, šta mi sme? Ko se dima ne nadimi, taj se vatre ne ogreja.“ Presijavao joj se kao trun predvečerja na rogu.

„Leptiru, znaš li ko sam, šta sam ja?“, zapita jednorog s nešto nade, a ovaj odgovori: „Ti si žrtva blagorodnog čuvstva kad si zvezda, sele moja, da si među zvezdicama. Ti si, otac, moje drugo sunce, koje meni nikad ne zalazi.“ On zastade, zaleprša krilima da ga vetar ne oduva, pa nehajno dodade: „O, klasje moje ispod golih brda.“

„Reci onda kako se zovem“, preklinjala ga je gospa jednorog. „Ako znaš moje ime, izgovori ga.“

„Romeo, Romeo“, odgovori leptir veselo. „Zašto si Romeo? Zdravo-živo. Jutro je pametnije od večeri.“ On zaplesa i zasvetluca na njenom rogu, pa zapevuši: „*Santa Maria della Salute*. Kukuruzu, ime moje, klipovi ti lepo stoje. Al’ se nebo osmehiva! Al’ se reka plavi! A ribarče u čun sniva jasno kô na javi.“ U sjaju jednorogovog roga oči su mu se presijavale skerletno.

Ona uzdahnu i otklipsa dalje; ujedno joj je bilo zabavno i bila je razočarana. Tako ti i treba, reče ona sebi. Znaš valjda da ne možeš od jednog leptira očekivati da zna tvoje ime. Oni znaju samo pesme i recitacije i ostalo što čuju. Dobronamerni su, ali ne razumeju ništa. A i zašto bi? Tako brzo umiru.

Leptir joj se šepurio pred očima i pevao: „I rešeto srce ima“, dok se vrteo ukrug; recitovao je: „Zbogom žitku, moj prelepi sanče, ide maca oko tebe. Jer ja donde neću imat mira dok ne srubim glavu od krompira. Mrznemo se isto

tako i na matematiki, a direktor školska drva šalje svojoj svastiki – što je džabe i bogu je drago, na popustu još samo tri dana, navalili, narode. Volim te, volim te, o, sram i grdoba! Moj brat, krvnik, moj brat – nikad sreću da ne vidi. Hvala, braćo! Drži, tata!“ Glas mu je zveckao u glavi jednoroga nalik na srebrnjake koji padaju.

Putovao je s njom sve do u smiraj dana, ali kada je sunce zašlo i nebo se ispunilo ružičastim ribama, uzleteo joj je s roga i ostao da lebdi u vazduhu ispred nje. „Put pod noge. Svuda pođi, svojoj kući dođi“, reče on učtivo. Naspram oblaka je videla da mu baršunasta krila prožimaju tanane crne žilice.

„Zbogom“, reče ona. „Nadam se da ćeš čuti još mnogo pesama“ – bio je to, smatrala je, najbolji oproštajni pozdrav za jednog leptira. Ipak, umesto da se udalji, on joj je lepršao iznad glave, i odjednom je izgledao nešto manje ponosno i naočito, pa je čak delovao i pomalo bojažljivo na plavom večernjem vazduhu. „Odleti“, nagovarala ga je ona. „Suviše je hladno da bi ostao napolju.“ Ipak, leptir je još odugovlačio i mrmljao nešto za sebe.

„Igrali se konji vrani“, otpevuši odsutno; a onda, veoma razgovetno: „Jednorog. Od starofrancuskog *unicorne*. Latinski: *unicornis*. Bukvalno: jednorožac – *unus*, jedan, i *cornu*, rog. Mitska životinja nalik na konja s rogom. Miš poseja proju na ježevu polju. Pa isterah pipca vrapca iz bopca.“ Ushićeno se šepurio kroz vazduh, a prvi svici su začuđeno i izuzetno sumnjičavo treperili oko njega.

Gospa jednorog veoma se iznenadila i veoma obradovala kad je konačno čula svoje ime, pa se nije ni osvrnula na onu primedbu o konju. „Oh, znaš dakle ko sam!“, zavika ona, i dah njenog oduševljenja oduva leptira pet-šest metara dalje. Kad je požurio natrag k njoj, ona poče da ga preklinje:

„Leptiru, ako zaista znaš ko sam, reci mi jesi li video nekada druge nalik meni, reci mi gde da ih tražim. Kud su otišli?“

„Leptiriću, šareniću, hodi meni amo“, zapeva on u sve bleđoj svetlosti. „Kad imaš srce, ne možeš da imaš gaće. Mogu bosa i u Stambol poći da izbavim iz progonstva dragog.“ Ponovo joj se umirio na rogu, i ona je osećala njegovo podrhtavanje.

„Molim te“, reče. „Želim samo da znam da negde na svetu ima jednoroga. Leptiru, reci mi da još postoje meni slični, i ja ću ti poverovati i vratiću se u svoju šumu. Odsutna sam već vrlo dugo, a rekla sam da ću brzo nazad.“

„Preko sedam gora“, počeo leptir, „i preko sedam mora, ima jedna planina, a na planini...“ On se zaustavi iznenada i reče čudnim glasom: „Ne, ne, slušaj, ne slušaj me, slušaj. Možeš naći svoj narod ako budeš hrabra. Prošli su svim drumovima nekada davno i Crveni Bik je trčao tik iza njih i izgazio je otiske njihovih stopa. Neka te ništa ne uzrujava, ali nemoj biti polubezbedna.“ Krilima on okrznu kožu jednoroga.

„Crveni Bik?“, zapita ona. „Šta je to Crveni Bik?“

Leptir zapeva. „Seno, slama, seno, slama, zob, zob, zob.“ Ipak, onda mahnito zavrte glavom i izdeklamova: „Krasota je njegova kao u prvenca teleta, i rogovi njegovi kao rogovi u jednoroga. Njima će bosti narode sve do kraja zemlje. Slušaj, slušaj, slušaj brzo.“

„Slušam“, zavika jednorog. „Gde je moj narod i šta je Crveni Bik?“

Ipak, leptir joj se vinu prema uvu, smejući se. „Imam noćne more u kojima puzim po zemlji“, otpevuši on. „Tri psetanceta, Trej, Blanš, Su, svi laju na mene, guje male, sikću na mene, psi laju, karavani prolaze. Suton pade baš u predvečerje.“

Još jedan tren je plesao ispred nje u sumraku; onda drhtavo odlete u ljubičaste senke pored drumu, prkosno

skandirajući: „Ili ti ili ja, moljče! U ovom gradu nema mesta za obojicu...“ Gospa jednorog ga je poslednji put nazrela kako letucka između drveća, a možda su je i prevarile oči, jer noć beše već sasvim razvila krila.

Bar je znao šta sam, mislila je ona tužno. I to nešto znači. Ipak, ona odgovori sebi: Ne, to ne znači baš ništa, samo da je neko nekad napisao pesmu o jednorozima. Ali Crveni Bik. Šta li je time hteo reći? Verovatno je i to iz neke pesme.

Hodala je polako, i noć se zbijala oko nje. Nebo je bilo nisko i gotovo čistocrno izuzimajući jednu tačkicu požutelog srebra gde se mesec šetao iza gustih oblaka. Gospa jednorog je tiho, za sebe, pevala pesmu koju je neka devojčica pevala u njenoj šumi, jednom davno.

Pre će lasta i mačka u cipeli gnezdo sviti
Nego što ću se ja k tebi doseliti...
Pre će se riba prošetati po morskoj steni
Nego što ćeš se ti ikad vratiti k meni.

Nije razumela reči, ali pesma ju je podsetila na dom, i obuze je seta. Činilo joj se da je, onog trenu kad je kročila na drum, čula jesen kako već potresa bukve.

Naposletku ona leže u hladnu travu i zaspala. Jednorozu su najoprezniji od svih divljih stvorova, ali kad usnu, spavaju čvrstim snom. Svejedno, da nije sanjala o domu, sigurno bi je prenuli točkovi i sve bliži praporci u noći, svejedno što su točkovi bili umotani u krpe a zvonjava prigušena vunom. Ipak, bila je veoma daleko, dalje nego što su tihi praporci mogli dopreti, i nije se probudila.

Bilo je devet zaprega, a svaka je bila zastrta crnom tka-ninom, svaku je vukao mršav crni konj i svaka je kezila ogoljene bokove kao da kezi zube kad bi vetar zadigao crne

zavese. Prva kola je vozila zdepasta starica, a na zastrtim bokovima velikim slovima je pisalo: MAMA FORTUNIN PO-NOĆNI KARNEVAL. A ispod, sitnijim slovima: *Stvorovi noći izvučeni na svetlost dana.*

Kada su se prva kola našla uporedo s mestom gde je gospa jednorog ležala i spavala, starica iznenada zauzda crnog konja. Sva ostala kola takođe su se zaustavila i u tišini su čekala dok je starica sa izvesnom odbojnom otmenošću silazila na zemlju. Kada se prikrala bliže gospi jednorogu, dugo je gledala naniže u nju, a onda rekla: „Vidi, vidi. Tako mi ovog mog starog, sasušenog srca. A mislila sam da sam i poslednjem od njih videla leđa.“ Njen glas ostavljao je ukus meda i baruta u vazduhu.

„Kad bi on samo znao“, reče, pa se osmehnu i pokaza zube nalik na oblutke. „Ali mislim da mu neću reći.“ Ona se osvrnu prema crnim kolima i dvaput pucnu prstima. Vozari drugih i trećih kola siđoše i pođoše prema njoj. Jedan je bio nizak, tamnopot i bezizražajan, kao i ona sama; drugi je bio visok, mršav čovek, koji je zračio nekakvom odlučnom zgranutošću. Na sebi je imao stari crni ogrtač, i oči su mu bile zelene.

„Šta vidiš?“, zapita starica niskog čoveka. „Ruh, šta, po tebi, leži ovde?“

„Mrtav konj“, odgovori ovaj. „Ne, nije mrtav. Baci ga mantikori ili zmaju.“ Njegovo tiho cerekanje zvučalo je kao kresanje šibica.

„Ti si glupak“, reče mu Mama Fortuna. Onda se obrati drugom: „A ti, čarobnjače, vidovnjače, vraču? Šta ti kaže taj tvoj volšebnički vid?“ Ona se priključi Ruhovom gromkom, isprekidanom smehu, ali utihnu kad vide da visoki još pilji u jednoroga. „Odgovori mi, lakrdijašu!“, zarezha ona, ali visoki i ne okrenu glavu. Starica pruži ruku nalik na račja klešta,

cimnu ga za bradu i okrenu je prema sebi. Pred njenim zapiljenim, žutim očima on obori pogled.

„Konja“, promrmlja on. „Belu kobilu.“

Mama Fortuna je dugo gledala u njega. „Vraču, i ti si glupak“, zakikota se naposletku, „ali veći od Ruha i opasniji. On laže samo iz pohlepe, ali ti lažeš iz straha. Ili možda iz dobrote?“ Čovek ne reče ništa, i Mama Fortuna se zasmjeja sama sa sobom.

„Dobro“, reče. „To je bela kobila. Želim je za Karneval. Deveti kavez je prazan.“

„Treba mi konopac“, reče Ruh. Spremao se da se okrene, ali ga starica zaustavi.

„Jedini konopac koji bi nju mogao vezati“, reče mu, „jeste uzica kojom su stari bogovi sputali vuka Fenrira. Ona sačinjena od ribljeg daha, ptičje pljuvačke, ženske brade, mačjeg mjaukanja, medveđih žila i još nečega. Sad se sećam – od korenja planina. Pošto nemamo te sastojke, a ni patuljke da nam ih upletu, moraćemo da se snađemo s gvozdenim rešetkama. Uspavaću je, evo ovako“, i ruke Mame Fortune stadoše da štrikaju noćni vazduh dok je ona mumlala nekoliko neprijatnih, grlenih reči. Oko jednoroga se osećao miris munje kad je starica završila čini.

„Sad je zatvorite u kavez“, reče onoj dvojici. „Spavaće do izlaska sunca ma kakvu larmu vi nadigli – osim ako je, iz urođene gluposti, ne dodirnete rukama. Rasklopite deveti kavez na delove i sklopite ga oko nje, ali oprez! Ruka koja joj makar i okrzne grivu istog časa će se pretvoriti u magareće kopito, baš kao što i zaslužuje.“ Ona se opet podrugljivo zagleda u visokog, mršavog. „Sitni trikovi bi ti još teže polazili za rukom nego inače, čarobnjače“, reče, sopćući od smeha. „Na posao. Tama neće još dugo potrajati.“

Kad se našla izvan dometa sluha i skliznula u senku svojih kola kao da je samo izašla da vidi koje je doba, čovek po imenu Ruh otpljuna i radoznalo reče: „Pitam se što se matora tikva toliko potresa. Kakve veze ima hoćemo li pipnuti životinju?“

Čarobnjak mu odgovori tihim, gotovo nečujnim glasom. „Dodir ljudske ruke bi je probudio iz najdubljeg sna, pa makar je uspavao i sam đavo. A Mama Fortuna nije đavo.“

„Ona bi volela da mi mislimo da jeste“, ružno se isceri tamnopusi. „Magareća kopita! Koješta!“ Ipak, on gurnu ruke duboko u džepove. „Zašto bi se čini razvejale? Ovo je samo matora bela kobila.“

Ipak, čarobnjak već beše krenuo prema poslednjim crnim kolima. „Požuri“, doviknu preko ramena. „Uskoro će dan.“

Čitav ostatak noći su rasklapali deveti kavez – rešetke, pod i krov – a onda ga sklapali oko zaspalog jednoroga. Ruh oproba vrata da se uveri jesu li dobro zaključana, i baš tada sivo drveće pokipe na istoku i jednorog otvori oči. Dvojica ljudi se žurno odšunjaše odatle, ali se čarobnjak osvrnu baš u pravom trenutku i vide gospu jednoroga kako se pridiže na noge i zuri u gvozdene rešetke; glava joj je bila spuštena nisko i klatila se tamo-amo kao glava kakvog starog belog konja.